

Lars Bergström

Replik till Tännsjö.

Tännsjö menar att vår oenighet i ontologi inte spelar någon roll, att allt han vill ha sagt kan sägas i min ontologi. Men när han skall tala om att det är intrinsikalt dåligt att han lider när Marja hoppar på hans mage, att det "är illa ställt" med honom, så får han det – i min ontologi – till att dåligheten är en egenskap hos honom. Det är väl ändå orimligt. Det är ju det faktum att Tännsjö lider som är dåligt. Inte Tännsjö själv!

Frågan är om man kan observera att något är dåligt. Tännsjö menar (krav 6) att om man kan observera att X har egenskapen E, så är X ett konkret objekt. Om dålighet är en egenskap hos sakförhållanden, så kan man alltså inte observera att något är dåligt. Enligt min ontologi är (intrinsikal) dålighet en egenskap hos sakförhållanden. Jag har svårt att tro att Tännsjö kan acceptera det.

Min huvudinvändning är emellertid att värdetillstånd knappast kan orsaka mentala tillstånd eftersom värdetillstånd varken är mentala eller fysikaliska tillstånd. Jag trodde Tännsjö höll med om att värdetillstånd varken är mentala eller fysikaliska, och att han alltså förkastade den form av naturalism som hävdar motsatsen. Jag hänvisade här till s 30-1 i hans bok, där han nämner en del invändningar mot en sådan naturalism. Han tycks fästa vikt vid dessa invändningar och han nämner inga argument åt andra hållet. (På s 7 säger han också: "I will argue that moral statements cannot be reduced to empirical statements".)

Nu visar det sig emellertid att han vill hålla frågan öppen, men att han lutar åt att naturalismen är riktig. Det gör enligt min mening hans position ännu svagare. Ty antingen är naturalismen riktig, eller också är den inte riktig. Om den är riktig, så blir ju Tännsjös tes rätt trivial. Att man kan observera eller introspektera fysikaliska och mentala tillstånd är ingen nyhet. Och om naturalismen inte är riktig, så har Tännsjö fortfarande inget motargument mot min invändning.

Tännsjö håller frågan öppen om annat än upplevelser kan ha värde, och han menar att vi nog aldrig kan veta något om detta.

Såvitt jag förstår innebär detta att vi nog aldrig kan veta om en given handling bör utföras eller underlåtas (i Tännsjös mening). Och det tycks vara oförenligt med moralisk realism (i Tännsjös mening), även om han skulle ha rätt i att vi kan observera vissa värdefakta. □

Notiser

På förlaget Dualis har nyligen utkommit tre klassiska verk av Martin Buber i svensk översättning, *Människans väg*, *Skuld och medkänsla* och, den kanske mest kända, *Jag och du*. Dualis förlag har adressen Box 136, 771 01 Ludvika.

Tre nya antologier med filosofiska texter i översättning har utkommit. Per Bauhn har sammanställt en volym med titeln *Teorier om mänskliga rättigheter* (Thales 1990). Här ingår viktiga avsnitt ur böcker av Locke, Rousseau, Alan Gewirth, Ronald Dworkin och Robert Nozick. Utgivningen har möjliggjorts genom bidrag från Erik och Gurli Hultengrens fond för filosofi.

Vidare har volymerna 2 och 3 i Tidens idéserie kommit. *Idéer om välfärd* (1990) innehåller uppsatser av N Furniss, T Tilton, R M Titmuss, J Tobin och M Walzer. *Idéer om frihet* (1990) innehåller uppsatser av G MacCallum, S Benn, W Weinstein, D Miller, G A Cohen, J Reiman, I Young och E Loevinsohn. Introduktioner har författats av Sven Ove Hansson.

På RFSUs förlag Sesam har Thorsten Sjövall utgivit *Från sexualism till humanism* (1990).

För någon tid sedan pågick en debatt om Guds existens i radions "Klarspråk". Ett inlägg utmynnade i den intressanta tesen att "om jag tror på Gud, så är det *sant för mig* att Gud existerar". *Filosofisk tidskrifts* läsare inbjuds härmed att försöka hitta en tolkning av detta uttalande som gör det till något annat än en ren truism utan innehåll.

Svar till Lars Bergström

I förra numret av *Filosofisk tidskrift* (sid 47-48) uppmanar Lars Bergström läsarna att syna den logiska hållbarheten i den slutledning, som jag antagit vara Hägerströms. Jag är därför angelägen att få formulera min ståndpunkt tydligare. Det är riktigt att jag i dialogen med Sven Danielsson säger att slutledningen är logiskt giltig. Det är en olycklig och slarvig formulering. Min ståndpunkt är den jag uttryckt i min avhandling, nämligen att vi får en logiskt hållbar slutledning, endast om vi förutsätter en viss tolkning av premisserna. Jag antar nu att Hägerström i sin tankegång uppfyller detta krav och därför är det kanske lätt att utan restriktion tala om giltighet hos resonemanget. Men att strukturen i sig skulle ge upphov till en logiskt giltig slutledning alldeles oberoende av